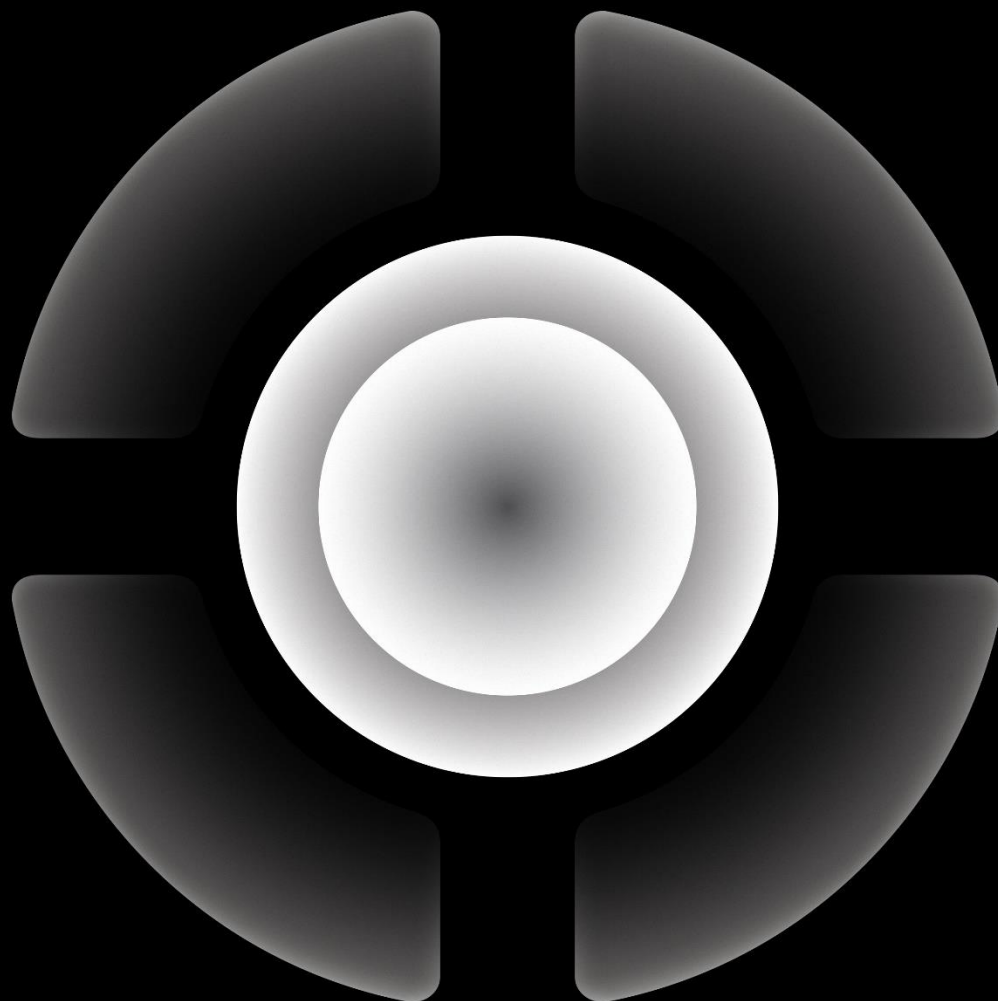

Izvještaj o transparentnosti za 2021. godinu

Deloitte Bosna i Hercegovina

Datum objave 29. april 2022. godine

Contents

Poruka rukovodstva Deloitte Bosna i Hercegovina	1
Mreža i organizacija Deloittea	2
Šta Deloitteove usluge revizije i uvjeravanja donose tržištima kapitala	6
Eksterna i interna kontrola kvaliteta revizije	17
Nezavisnost, etika, i dodatne objave	20
Prilozi	Error! Bookmark not defined.
Prilog A Finansijske informacije	26
Prilog B Subjekti od javnog interesa	27
Prilog C Izjave	29

Poruka rukovodstva Deloitte Bosna i Hercegovina¹

U ovom Izveštaju predstavljeni su aktuelna poslovna praksa i procesi Deloitte Bosna i Hercegovina u skladu sa zahtjevima Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj 15/21) i Zakona o računovodstvu i reviziji u Republici Srpskoj („Službeni glasnik RS“, broj 94/15 i 78/20). Deloitte Bosna i Hercegovina obuhvata "Deloitte" Društvo sa ograničenom odgovornošću za reviziju, računovodstvo i finansijski konsalting d.o.o. Sarajevo i njegovu podružnicu u Republici Srpskoj "Deloitte" Društvo sa ograničenom odgovornošću za reviziju, računovodstvo i finansijski konsalting d.o.o. Sarajevo – Podružnica Banka Luka. Svi podaci navedeni u priloženom izveštaju odnose se na položaj Deloitte Bosna i Hercegovina na dan 31. decembra 2021. godine, osim ako nije drugačije naznačeno.

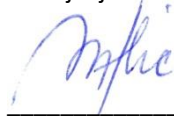
Zadovoljstvo mi je da predstavim Izveštaj o transparentnosti "Deloitte" Društvo sa ograničenom odgovornošću za reviziju, računovodstvo i finansijski konsalting d.o.o. Sarajevo i njegove podružnice u Republici Srpskoj "Deloitte" Društvo sa ograničenom odgovornošću za reviziju, računovodstvo i finansijski konsalting d.o.o. Sarajevo – Podružnica Banka Luka (dalje u tekstu: „Deloitte Bosna i Hercegovina“) koji sadrži opis organizacijske i upravljačke strukture društva, opis strukture naše mreže i upravljanja, upravljanje Deloittea u Bosni i Hercegovini, sistema interne i eksterne kontrole zajedno s informacijama o posljednjoj kontroli, popis društava subjekata od javnog interesa kojima je Deloitte Bosna i Hercegovina prethodne finansijske godine obavljao poslove revizije, informacije o postupcima vezanim za nezavisnost, informacije o kontinuiranom profesionalnom razvoju, finansijske informacije Društva i podatke o platama revizora.

Prioritetni cilj Deloittea Bosna i Hercegovina je da bude prepoznato kao nosilac standarda vrhunskih poslovnih vrijednosti u domenu kvaliteta usluga, posvećenosti klijentima, kreiranju inovativnih rješenja i kao najvažnije – u domenu korisnosti. Svoju viziju Deloitte Bosna i Hercegovina ostvaruje kroz izrazito uvažavanje šire zajednice interesnih strana.

Naša posvećenost kvalitetu je zasnovana na našim zajedničkim vrijednostima koje čine temelj naše kulture i služe kao osnova za odluke koje donosimo.

Revizije koje obavlja Deloitte Bosna i Hercegovina pružaju uvjeravanje u tačnost i pouzdanost finansijskih izvještaja i obezbjeđuju preporuke rukovodstvu klijenata o mehanizmima poboljšanja sistema finansijskog izvještavanja i računovodstva, sistema internih kontrola, upravljanja rizicima i poslovnim procesima.

Vjerujem da će ovaj izveštaj pomoći u sagledavanju važnosti koju Deloitte Bosna i Hercegovina polaže na kvalitet obavljanja revizije i pružanja konsultantskih usluga.

Sabina Softić
Direktor društva

Sabina Softić
Company Director

¹ U cijelom ovom izveštaju izrazi "Deloitte, mi, nas i naši" odnose se na jednu ili više od jedne ili više firmi članica Deloitte Touche Tohmatsu Limited, njenu mrežu firmi članica i njihovih povezanih subjekata. Za više informacija o Deloitte mreži, pogledajte stranicu 3 ili <https://www2.deloitte.com/global/en/pages/about-deloitte/articles/about-the-network.html>.

Mreža i organizacija Deloittea

Deloitte Bosna i Hercegovina: pravna struktura i struktura vlasništva

Deloitte Bosna i Hercegovina dio je mreže Deloitte preko regionalne organizacije Deloitte Central Europe Holdings Limited, društva člana Deloitte Touche Tohmatsu Limited. Deloitte Centralna Europa je, zajedno sa kompanijama Deloitte Francuska, Deloitte Njemačka, Deloitte Luksemburg, Deloitte Austrija, Deloitte Portugal i Deloitte Turska vlasnik kapitala društva Deloitte DCE GmbH ("DCE"), koje je takođe član Deloitte Touche Tohmatsu Limited. Cilj društva DCE je unapređenje saradnje između njegovih vlasnika kao članova globalne mreže Deloittea. DCE ne pruža profesionalne usluge klijentima niti se bavi komercijalnim aktivnostima.

"Deloitte" Društvo sa ograničenom odgovornošću za reviziju, računovodstvo i finansijski konsalting d.o.o. Sarajevo i njegova podružnica u Republici Srpskoj "Deloitte" Društvo sa ograničenom odgovornošću za reviziju, računovodstvo i finansijski konsalting d.o.o. Sarajevo – Podružnica Banka Luka nazivaju se dalje u ovom Izveštaju „Deloitte Bosna i Hercegovina“, Deloitte Centralna Europa je regionalna organizacija pravnih subjekata pod okriljem Deloitte Central Europe Holdings Limited a naziva se dalje u ovom Izveštaju „Deloitte Centralna Europa“. Deloitte Central Europe Holdings Limited nosilac je prava da posluje i pruža profesionalne usluge pod imenom "Deloitte", koje se koristi i za sve Deloitteove subjekte na njegovoj teritoriji (Deloitte Centralna Europa, uključujući i Deloitte Bosna i Hercegovina). Deloitte Bosna i Hercegovina je društvo ovlašteno za pružanje usluga revizije klijentima u Bosni i Hercegovini.

Osnivači i vlasnici udjela u "Deloitte" Društvo sa ograničenom odgovornošću za reviziju, računovodstvo i finansijski konsalting d.o.o. Sarajevo su:

Sabina Softić, fizičko lice sa prebivalištem na adresi Nikole Kašikovića br. 6, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina – 51% udjela.

DELOITTE CENTRAL EUROPE HOLDINGS LIMITED, privredno društvo osnovano u skladu sa propisima Republike Kipar, sa registrovanim sjedištem na adresi Lampousas, 1 P.C. 1095 Nikozija, Kipar – 25% udjela.

Deloitte d.o.o. za usluge revizije, Zagreb, privredno društvo osnovano u skladu sa propisima Republike Hrvatske, sa registrovanim sjedištem na adresi Radnička cesta broj 80, 10000 Zagreb, Hrvatska – 24% udjela.

Opis mreže

Mreža Deloitte

Mreža Deloitte (poznata i kao Deloitte organizacija) je mreža međusobno povezanih društava članova i njihovih povezanih lica, koji svoje poslovanje obavljaju u više od 150 zemalja i teritorija širom svijeta. Ova samostalna i nezavisna društva članovi posluju pod zajedničkim brendom.

Deloitte Touche Tohmatsu Limited („DTTL“ ili „Deloitte Global“)

Deloitte Touche Tohmatsu Limited je privatno privredno društvo čija je odgovornost ograničena garancijom članova. DTTL ima ulogu koordinatora za svoja društva članove i njihova povezana lica od kojih zahtijeva da se pridržavaju politika i protokola u cilju održavanja dosljedno visokog kvaliteta usluga, profesionalnog ponašanja poslovanja u čitavoj Deloitte mreži. DTTL ne pruža profesionalne usluge klijentima niti usmjerava, upravlja, kontrolira svoja društva članove i njihova povezana lica, niti posjeduje učešća u njihovom kapitalu.

Deloitte je brend pod kojim blizu 345,000 posvećenih stručnjaka u samostalnim društvima članovima mreže širom svijeta sarađuju u cilju pružanja usluga revizije i uvjeravanja, poslovnog, finansijskog, poreskog i pravnog konsaltinga, i konsaltinga u upravljanju rizicima odabranim klijentima. Ova društva su članovi DTTL. DTTL, i sva društva i njihova povezana lica čine "Organizaciju Deloitte". Svako društvo član DTTL i/ili njegova povezana lica pružaju usluge u određenoj geografskoj oblasti i podliježu zakonima i propisima struke zemlje ili zemalja u kojima posluju. Svako društvo član DTTL organizovano je u skladu sa zakonima, propisima i uobičajenom praksom države u kojoj je osnovano i u kojoj posluje, i može osigurati pružanje profesionalnih usluga na svojim teritorijama preko svojih povezanih lica. Ne pruža svako društvo član DTTL sve usluge, kao ni njegova povezana lica, a može se desiti da neke usluge potvrđivanja nisu ni predviđene prema pravilima i propisima o javnom računovodstvu. DTTL, i svako društvo član DTTL, kao i svako od njihovih povezanih lica, predstavljaju zasebne i samostalne pravne subjekte, koji jedni prema drugima ne mogu biti obavezani niti odgovorni u odnosu na treća lica. DTTL, svako društvo član i svaki povezani subjekt odgovara samo za svoje činjenje i propuste, a ne odgovara za postupke ostalih članova. Organizacija Deloitte je globalna mreža nezavisnih društava članova, a ne partnerska organizacija ili jedinstvena poslovna kompanija. DTTL ne pruža usluge klijentima.

Deloitteova mreža u Bosni i Hercegovini

"Deloitte" Društvo sa ograničenom odgovornošću za reviziju, računovodstvo i finansijski konsalting d.o.o. Sarajevo i njegova podružnica u Republici Srpskoj "Deloitte" Društvo sa ograničenom odgovornošću za reviziju, računovodstvo i finansijski konsalting d.o.o. Sarajevo – Podružnica Banka Luka, zajedno sa "Deloitte Advisory Services" Društvo sa ograničenom odgovornošću za poslovno savjetovanje d.o.o. i njegovom podružnicom "Deloitte Advisory Services" Društvo sa ograničenom odgovornošću za poslovno savjetovanje d.o.o. Sarajevo – Podružnica Banja Luka čine Deloitteovu mrežu u Bosni i Hercegovini.

Osnivači i vlasnici udjela u "Deloitte Advisory Services" Društvo sa ograničenom odgovornošću za poslovno savjetovanje d.o.o. su:

DELOITTE CENTRAL EUROPE HOLDINGS LIMITED, privredno društvo osnovano u skladu sa propisima Republike Kipar, sa registrovanim sjedištem na adresi Lampousas, 1 P.C. 1095 Nikozija, Kipar – 98,59% udjela.

Praevisio društvo s ograničenom odgovornošću za upravljanje društvima, privredno društvo osnovano u skladu sa propisima Republike Hrvatske, sa registrovanim sjedištem na adresi Radnička cesta 1, 10000 Zagreb, Hrvatska – 1,41% udjela.

Deloitte Bosna i Hercegovina: upravljanje – rukovodstvo u akciji

"Deloitte" Društvo sa ograničenom odgovornošću za reviziju, računovodstvo i finansijski konsalting d.o.o. Sarajevo, matični broj: 65-01-1297-09, sa sjedištem u Ulici Zmaja od Bosne 12c u Sarajevu, osnovano 1998. godine. Društvo je upisano u sudski registar kod Općinskog suda u Sarajevu pod registarskim brojem br. 65-01-1297-09. Pravna forma društva je društvo sa ograničenom odgovornošću.

"Deloitte" Društvo sa ograničenom odgovornošću za reviziju, računovodstvo i finansijski konsalting d.o.o. Sarajevo je društvo ovlašteno i registrovano za obavljanje revizije finansijskih izvještaja u Federaciji Bosne i Hercegovine i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine. Društvo je uključeno u Registar društava za reviziju Ministarstva finansija Federacije Bosne i Hercegovine, i posjeduje Rješenje o izdavanju dozvole za rad-licencu Ministarstva finansija Federacije Bosne i Hercegovine broj 909039105 od dana 20.08.2010. godine.

Dana 24. maja 2021. godine "Deloitte" Društvo sa ograničenom odgovornošću za reviziju, računovodstvo i finansijski konsalting d.o.o. Sarajevo potpisalo je odluku o osnivanju podružnice u Republici Srpskoj, pod nazivom "Deloitte" Društvo sa ograničenom odgovornošću za reviziju, računovodstvo i finansijski konsalting d.o.o. Sarajevo – Podružnica Banja Luka. Općinski sud u Sarajevu je rješenjem Suda broj 065-0-Reg-21-001965 od 11. juna 2021. godine prihvatio osnivanje podružnice, a Okružni privredni sud u Banjoj Luci prihvatio je osnivanje podružnice rješenjem Suda broj 057-0-Reg-21-001247 dana 25. juna 2021. Također, Ministarstvo finansija Republike Srpske donijelo je Rješenje o izdavanju dozvole za rad za obavljanje revizije u Republici Srpskoj broj 06.12/491-179-1/21 od 24. maja 2021. i Rješenje o registraciji društva za reviziju broj 06.12/491-179-2/21 dana 26. juna 2021. godine.

Uprava društva odgovorna je za upravljanje i nadzor prakse revizije i izražavanja uvjerenja. Posebne odgovornosti uključuju zastupanje društva u registrovanom svojstvu. Slijede članovi uprave Deloittea Bosna i Hercegovina koji su registrovani na neodređeno vrijeme.

Deloitte Bosna i Hercegovina – Uprava

Sabina Softić, Direktor

Johnny Jozef Hubert Ploem, Prokurista

Yuri Sidorovich, Prokurista

Sabina Softić, odgovorna osoba podružnice

U svim aktivnostima visoko rukovodstvo Deloittea Bosna i Hercegovina odgovorno je za sveukupni kvalitet revizije, uključujući usklađenost sa svim važećim standardima struke i regulatornim zahtjevima. Strategija Deloittea Bosna i Hercegovina razvijena je u skladu sa cjelovitim strateškim pravcem uspostavljenim unutar mreže Deloitte.

Rukovodioci Sektora za reviziju i usluge uvjeravanja u Deloitteu Bosna i Hercegovina učestvuju u radnim grupama mreže Deloitte koje definišu i prate standard kvaliteta i iz kojih potiču inicijative u vezi sa kvalitetom revizije.

Naš cilj i zadatak kojem smo posvećeni: ulivanje povjerenja i pouzdanja

U Deloitteu Bosna i Hercegovina naš cilj je da ostvarimo značajan uticaj. Za sektor revizije i usluga uvjeravanja to znači usmjerenost na pružanje usluga nezavisne revizije visokog kvaliteta i ulivanje povjerenja i pouzdanja klijentima na tržištu kapitala kroz usluge koje pružamo. To od nas zahtijeva da kontinuirano razvijamo vještine i kapacitete koji će podržati pružanje visokokvalitetnih usluga revizije i dajemo vodeći doprinos oblikovanju budućnosti revizorske struke..

Šta Deloitteove usluge revizije i uvjeravanja donose tržištima kapitala

Subjekti koje Deloitte Bosna i Hercegovina revidira

Kao dio predanosti Sektora revizije i uvjeravanja Deloitte Bosna i Hercegovina pružanju podrške tržištima kapitala, Deloitte Bosna i Hercegovina je fokusiran na revizijske subjekte gdje služi javnom interesu i gdje Deloitte Bosna i Hercegovina ima mogućnosti da izvrši kvalitetnu reviziju s objektivnošću i u usklađenost s primjenjivim etičkim i profesionalnim standardima.

Deloitte Bosna i Hercegovina ima uspostavljene detaljne politike i procedure za prihvatanje novih klijenata i angažmana i procjenu rizika angažmana. Ove politike i procedure osmišljene su namjerom da Deloitte Bosna i Hercegovina prihvati samo one angažmane:

- za koje je Deloitte Bosna i Hercegovina kompetentan i ima potrebne sposobnosti i kapacitete, uključujući vrijeme i resurse;
- za koje Deloitte Bosna i Hercegovina ispunjava relevantne etičke zahtjeve i profesionalne standarde, uključujući procjene i razmatranja nezavisnosti i sukoba interesa;
- kod kojih je Deloitte Bosna i Hercegovina razmotrilo integritet rukovodećeg tima potencijalnog klijenta.

Transformacija usluga revizije i uvjeravanja

Od suštinske je važnosti da revizija i uvjeravanje budu značajna profesija u budućnosti, sa održivom poslovnom praksom koja će se razvijati uporedo sa razvojem tehnologije i društva. Za postizanje ovog cilja pokrenuta je inicijativa Deloittea u pogledu transformacije usluga revizije i uvjeravanja, koja se razvija i primjenjuje u čitavoj mreži Deloitte kao i u Deloitteu Bosna i Hercegovina.

Transformacija usluga revizije i uvjeravanja je veoma važna promjena načina rada profesionalnog osoblja Deloittea unutar mreže, a obuhvata sljedeće:

Deloitteov način: standardizacija procesa revizije podržana našim tehnološkim setom alata	Praćenje kvaliteta revizije u realnom vremenu
Prošireni model za upravljanje talentima, koji obuhvata edukaciju, nagrađivanje i priznanja, centre izvrsnosti i centre za podršku	Prilagodljiva upotreba alata i tehnologija u odgovor na promjene u okruženju

Inovacije u reviziji²

Kroz “Deloitteov način”, Deloitte Bosna i Hercegovina uvodi inovacije u sam način obavljanja revizije: automatizaciju da poboljša izvršavanje uobičajenih zadataka, analitiku da omogući dublji i značajniji uvid u podatke, i vještačku inteligenciju da unaprijedi ljudsko otkrivanje i rješavanje problema. Primjenom ovih inovacija, manje opterećujemo klijente a omogućujemo im veći stepen transparentnosti i dublje uvide.

U današnjem poslovnom svijetu koji se odlikuje brzim promjenama inovacije se očekuju, a to očekivanje odnosi se i na revizorsku struku. Savremeno složeno poslovno okruženje zahtijeva da revizija bude dinamična, višedimenzionalna i da nudi jasne i značajne uvide. Zahtijevaju se važne informacije u realnom vremenu a klijenti očekuju da se revizija razvija uporedo sa inovacijama koje oni uvode u svoje poslovanje i poslovne procese. Revizori Deloittea Bosna i Hercegovina unapređuju postupke intenzivnijom upotrebom analitike zasnovane na novim tehnologijama, vještačke inteligencije (AI), kognitivnih i cloud-baziranih tehnologija, itd. Ovo je dijelom posljedica većeg stepena automatizacije i efektivnosti koju takvi analitički alati mogu da obezbijede, ali i potrebe Deloittea Bosna i Hercegovina da preuzme vodeću ulogu u primjeni naprednih tehnoloških rješenja, korak ispred naših klijenata.

Deloitte Bosna i Hercegovina je posvećen stalnom ulaganju u tehnologije u nastajanju i različitosti u mišljenjima koja omogućuju isporuku poboljšanog kvaliteta, uvida i uvećane vrijednosti našim klijentima i tržištima. Deloitte Bosna i Hercegovina koristi Deloitte Omnia, našu novu generaciju platforme za isporuku revizije temeljenu na oblaku, kao i Deloitte Levvia, prilagođeno rješenje za podršku našim vrlo malim revizijama. Daljnji razvoj, poboljšanje i široka primjena oba rješenja nastaviti će se tokom sljedećih nekoliko godina. Deloitte Bosna i Hercegovina također ima platformu za analitiku, kao i integrisani paket alata za omogućavanje inovacija koji su svi povezani u oblaku.

² Za više informacija o Deloitteovim inovacijama u reviziji, molimo pogledajte Deloitteov [Global Impact Report](#).

Izveštavanje prema okolišnim, upravljačkim i društvenim (ESG) pravilima³

Finansijsko izveštavanje danas

Kako bi bolje procijenili otpornost korporativnih strategija na pitanja vezana uz klimu i druga ESG pitanja, investitori i dionici traže pouzdane i uporedive informacije o potencijalnim učincima tih pitanja. Ova pitanja mogu imati implikacije na finansijsko računovodstvo i izveštavanje firme, u kontekstu postojećih računovodstvenih standarda i revizije finansijskih izveštaja. Firme slijede standarde finansijskog izveštavanja kao što su Međunarodni standardi finansijskog izveštavanja (MSFI) i Općeprihvaćeni računovodstveni principi SAD-a (GAAP). Revizori slijede revizijske standarde poput onih koje je uspostavio Odbor za međunarodne standarde revizije i izražavanja uvjerenja (IAASB), Međunarodni standardi revizije (ISA) i Odbor za nadzor računovodstva javnih preduzeća (PCAOB) u vezi s revizijom finansijskih izveštaja. Ovi standardi zahtijevaju od revizora da identifikuju i procijene rizike značajnog pogrešnog prikazivanja u finansijskim izveštajima društava koja revidiraju, te osmisle i provode revizijske postupke koji odgovaraju na te rizike. Deloitte Bosna i Hercegovina povećava svijest o potencijalnim utjecajima klimatskih i drugih ESG pitanja na finansijsko izveštavanje putem smjernica, alata, predložaka, učenja i vodećih praksi.

Korporativno izveštavanje budućnosti

Osim toga, učesnici na tržištu i širi dionici pozivaju na bolji uvid u korporativne performanse, posebno zahtijevajući poboljšanu transparentnost oko utjecaja ESG-a i zavisnosti poslovnog modela i strategije firme. Tokom vremena, mnogi postavljači standarda i druge organizacije razvili su okvire ili standarde za izveštavanje o metričkim vrijednostima i ESG informacijama za korištenje od strane firmi. Međutim, trenutačno ne postoji globalni mehanizam provedbe ili uslovi osiguranja za dosljedno pridržavanje ili usvajanje. Deloitte Bosna i Hercegovina podržava prijedlog Fondacije za međunarodne standarde finansijskog izveštavanja (IFRSF) za osnivanje Odbora za međunarodne standarde održivosti (ISSB) koji bi, uz Odbor za međunarodne računovodstvene standarde i pod upravljanjem i nadzorom IFRSF-a, pružao skup globalnih standarda.

Sve je veći interes za firme da integrišu pitanja vezana uz klimu i druga ESG pitanja u sisteme interne kontrole, povećavajući zrelost sistema, procesa i upravljanja nad informacijama vezanim uz klimu i drugim ESG informacijama. Oni koji su zaduženi za upravljanje (npr. revizijski odbori, uprave) kreću se prema uključivanju razmatranja ESG-a u svoje nadzorne odgovornosti

upravljanja firmama – spremnost firmi, upravljačke vještine firmi i provedbu procesa i kontrola za prikupljanje podataka.

Deloitte Bosna i Hercegovina podržava napore da javno objavljene ESG informacije budu dosljedne, uporedive i pouzdane. Uvjeravanje pruža veće povjerenje u ESG informacije. Deloitte Bosna i Hercegovina vjeruje da postoji korist od uvjerenja u vezi ESG-a od strane revizorske firme. Objektivnost, vjerodostojnost i integritet su kvaliteti koji se najviše cijene kod pružaoca usluga izražavanja uvjerenja. To su osim nezavisnosti, profesionalni skepticizam, predanost kvalitetu i odgovarajuća obuka koji su jednako ključni. Sve je to obuhvaćeno tipičnom infrastrukturom revizorskih firmi i dodatno će se ojačati usvajanjem ISQM 1, koji stupa na snagu u decembru 2022.

Deloitte Bosna i Hercegovina podržava kontinuiranu saradnju svih učesnika u ekosistemu finansijskog izveštavanja, radeći zajedno na razvoju i implementaciji zajedničkih standarda na temelju kojih se mjere, objavljuju, i u konačnici izražava uvjerenje u vezi ESG informacija.

Nadalje, kako bi pomogao svijetu da postigne ciljeve Pariškog sporazuma, Deloitte je pokrenuo [WorldClimate](#), strategiju za poticanje odgovornih klimatskih izbora unutar Deloitteove mreže i šire.

³ Za više informacija o Deloitteovoj usklađenosti s ESG, molimo pogledajte Deloitteov [Global Impact Report](#).

Bolest izazvana korona virusom (COVID-19)

Deloitteov prvenstveni prioritet je bezbjednost i dobrobit zaposlenih. U stalno promjenjivom globalnom okruženju pod utjecajima COVID-19 koji se još uvijek razvijaju, investitori i dionici više nego ikada uzdaju se u revizore kada je riječ nezavisnom mišljenju o finansijskim izvještajima društava. Deloitte ostaje posvećen toj svojoj najvažnijoj ulozi i pružanju usluga revizije najvišeg kvaliteta.

Rukovodstvo klijenata i revizori jednako su pogođeni ograničenjima kretanja i putovanja i zahtjevima da ostanu kod kuće. U uslovima u kojima navedena ograničenja utiču na zaposlene klijenata i revizora, podaci se mogu pribaviti na nove ili drugačije načine. Uz to, rukovodstvo se suočava sa značajnim neizvjesnostima prilikom procjena i projekcija budućih rezultata poslovanja i tokova gotovine, sposobnosti poslovanja u skladu sa načelom stalnosti poslovanja, analize vrednovanja, itd. Proces finansijskog izvještavanja zahtijeva od rukovodstva i revizora pažljivu analizu i dalja razmatranja uticaja imajući u vidu trenutnu situaciju u okruženju.

Svi akteri u ekosistemu finansijskog izvještavanja moraju da koriste rasuđivanje i procjene u značajnoj mjeri u ovim neizvjesnim okolnostima koje su bez presedana – vlade, prilikom projekcija trajanja mjera zatvaranja; bankari, prilikom utvrđivanja da li dati krediti mogu biti otplaćeni u potpunosti; rukovodioci, kada ocjenjuje da li pravno lice može nastaviti da posluje u skladu sa načelom stalnosti poslovanja, a odbori za reviziju kada vrše nadzor nad rukovodstvom; revizori, kada ocjenjuju ove procjene i rasuđivanja; i investitori, kada analiziraju dostupne finansijske informacije u svjetlu ovih jedinstvenih neizvjesnih okolnosti.

Iako postojeći računovodstveni okviri predviđaju neizvjesnosti, važno je da korisnici finansijskih izvještaja i regulatori sada očekuju veći stepen tržišne i ekonomske nestabilnosti u bliskoj budućnosti.

Deloitte Bosna i Hercegovina podržava javne izjave i uputstva od strane regulatora koji prepoznaju aktuelne neizvjesnosti i naglašavaju značaj kvalitetnih objava o predviđanjima budućih ekonomskih kretanja od strane kompanija. Što je još važnije, neki regulatori su prenijeli da nastojanja u dobroj vjeri da se investitorima i ostalim tržišnim učesnicima obezbijede odgovarajući način uobličene informacije o predviđanjima budućih ekonomskih kretanja ne smiju biti rezultat nagađanja. Deloitte teži podizanju svijesti o oblastima koje predstavljaju izazove i zahtijevaju pažljivije ispitivanje, procjenjivanje i rasuđivanje na osnovu konteksta i veći stepen skepticizma i dokumentovanja. Javnost može imati samo koristi od veće transparentnosti jer akcionari i akteri

iz različitih ekosistema finansijskog izvještavanja rade na podizanju svijesti o značaju ovih pitanja. Sve ovo podrazumijeva i jasniju sliku o odgovornosti rukovodstva, odbora za reviziju, društava, revizora, regulatora i drugih dionika.

Sveobuhvatni strateški ciljevi Deloittea Bosne i Hercegovine temelje se na principima i ostaju nepromijenjeni (npr. ulaganja u kvalitetu, ljude i tehnologiju), međutim, neki povezani procesi su modificirani ili im je dat veći prioritet kako bi se ukazale na neočekivane promjene zbog pandemije. Deloitteove firme morale su provoditi procese praćenja i savjetovanja kako bi održale visoke standarde kvalitete i ojačale ključna područja fokusa na koja su utjecale posljedice COVID-19.

Deloitte Bosna i Hercegovina bio je fokusiran na postavljanje potrebnog tona za historijski izazovan period koji je uslijedio. Iz perspektive revizorskog rizika, promjenjivo ekonomski i zdravstveno okruženje na globalnom nivou i dalje vrši pritisak na rizik od prevare, umanjenja vrijednosti imovine i neograničenog poslovanja u određenim industrijama. Operativni izazovi u nekim industrijama mogu se očitovati u izazovima finansijskog izvještavanja, dok druge industrije mogu imati koristi od trenutnog okruženja.

Profesionalni standardi, politike i smjernice Deloittea Bosna i Hercegovina, snažne mreže savjetovanja i stručnjaka, te postojana marljivost i dalje su temelj za izvršavanje visokokvalitetnih revizija od strane Deloittea u Bosni i Hercegovini. Tehnologija i infrastruktura Deloittea u Bosni i Hercegovini omogućili su agilan i brz odgovor na različite utjecaje pandemije COVID-19. Deloitte Bosna i Hercegovina se pripremio za razne nepredviđene situacije kako bi podržao promjenjive potrebe i pružio podršku profesionalcima u periodima kada su morali raditi na daljinu. Deloitte Bosna i Hercegovina nastavlja koristiti Deloitte Audit & Assurance Technical Delivery Resource Center – centralnu lokaciju za sve profesionalce Deloittea u Bosni i Hercegovini za pristup globalno relevantnim i lokalno prilagodljivim resursima i smjernicama vezanim za COVID-19. Ovi odgovori omogućili su nam da nastavimo jačati provedbu pristupa reviziji Deloittea u Bosni i Hercegovini tokom cijele pandemije.

Deloitte je također predvodio globalne inicijative za razumijevanje implikacija virtuelnog rada za profesionalce, kako bi im pružio podršku za poboljšanje timske saradnje i razmotrio nove načine rada u udaljenom okruženju. Unatoč virtuelnom radnom okruženju, učenje je uspješno omogućeno profesionalcima Deloittea u Bosni i Hercegovini kroz virtuelne programe i ovo iskustvo koristimo za kontinuirano poboljšanje.

Transformacija izvršenja revizije u sve dinamičnijem radnom okruženju dovela je do toga da Deloitte Bosna i Hercegovina odgovori na potrebe i zahtjeve koji se brzo mijenjaju. Kako Deloitte Bosna i Hercegovina organizuje povratak na radno mjesto u nekoliko zemalja, dovodi u pitanje svoje historijske metode rada i razmatra hibridno radno okruženje.

U budućnosti, Deloitte Bosna i Hercegovina nastaviti će usmjeravati svoje napore i pružati dosljedno revizorsko iskustvo na način koji prihvaća rastuća očekivanja klijenata i profesionalaca.

Multidisciplinarni model (MDM)

MDM pruža važan doprinos visokom kvalitetu revizije. Revizori sve više koriste rad stručnjaka i specijalista iz različitih oblasti kao pomoć u ocjeni računovodstvenih procjena i mjerenja fer vrijednosti. To je bilo važnije nego ikad jer su finansijski izvještaji firmi morali odražavati neizvjesnosti koje je donio COVID-19. Složenost finansijskih izvještaja može nastaviti rasti zbog novih razmatranja u vezi ESG-a i drugih područja fokusa. Nadalje, kako korištenje velikih podataka postaje sve prodornije u skladu s drugim digitalnim napretkom, potražnja za analitičarima podataka i IT stručnjacima će rasti u skladu s tim. Koristi od primjene MDM su:

- Moguće je ostvariti uvide sa više stanovišta, što revizorima omogućava bolje razumijevanje poslovnih rizika od značaja za obavljanje revizije.
- Neposredan pristup specijalizovanim resursima i stručnim znanjima iz drugih oblasti poslovanja. To promiče kvalitet revizije jer revizori mogu koristiti ekspertizu profesionalnih savjetnika iz oblasti koje revizorima nisu bliske.
- Raznolika organizacija privlači i zadržava vrhunske talente.
- Intelaktualni kapital je dostupan unutar mreže i podstiče inovacije u procesu revizije, tehnologijama i sl.
- Različiti dijelovi našeg poslovanja ostvaruju različite stope rasta tokom različitih perioda na različitim tržištima. MDM Deloittea Bosna i Hercegovina pruža zaštitu od nestabilnosti tržišta koja nam je važna za dugoročnu održivost mreže i omogućava značajna ulaganja u kvalitet revizije i inovacije, čak i u vremenima finansijskih pritisaka na posao i struku revizije.

Deloitteov odgovor na COVID-19 pokazuje elastičnost i otpornost davanjem prioriteta kvalitetu revizije i javnom interesu, što dalje sa svoje strane naglašavaju značajne koristi od MDM. Svaka poslovna aktivnost Deloittea u Bosni i Hercegovini mimo revizije ima zajednički i vlastiti interes u podršci inicijativama za kvalitet revizije i strategiji Deloittea u Bosni i Hercegovini za pružanje visokokvalitetnih, globalno dosljednih usluga klijentima.

Upravljanje profesionalnim razvojem i učinkom

Kultura Deloittea Bosna i Hercegovina i osmišljavanje naših programa za edukaciju smještaju naše ljude na vrh. Profesionalno osoblje Deloittea Bosna i Hercegovina posjeduje tehnička znanja i visok nivo etike, integriteta, profesionalnog skepticizma i objektivnosti, i kontinuirano unapređuje svoje vještine i iskustvo.

Deloitte Bosna i Hercegovina je predan pružanju iskustva bez premca talentima, razvoju profesionalaca i unapređenju njihovih karijera stvaranjem okruženja za cjeloživotno učenje – unapređivanjem obrazovanja za reviziju, skupovima vještina i fleksibilnim opcijama karijere koje će se svidjeti budućim revizorima.

Deloitteovo profesionalno osoblje donosi sa sobom različito obrazovanje, znanja i vještine koji unapređuju sposobnost naše organizacije da pruža usluge revizije najvišeg kvaliteta.

Uz to, radna disciplina, efikasno upravljanje našim poslovanjem i razvoj jedinstvenog pristupa reviziji, poznatog kao „Deloitteov način“, u osnovi su našeg nastojanja da naše revizije budu konzistentne.

Deloitte Bosna i Hercegovina vodi održive poslove revizije i usluga uvjeravanja, koji prepoznaje trud i nagrađuje svoje ljude i kontinuirano ulaže u njihovu budućnost.

Inicijative u vezi sa edukacijom i profesionalnim razvojem

Deloitteov transformisani pristup pružanju usluga revizije je izmijenio revizorsko iskustvo našeg profesionalnog osoblja. Revizorski timovi su osnaženi, korištenjem naprednih alata i tehnologija i opširnijom primjenom analitike podataka u okviru vođenog toka posla, da izvrše ciklus revizije od početka do kraja. Za profesionalce Deloitte Bosna i Hercegovina to znači fokusiranje na način na koji se angažman planira, izvršava i rukovodi dosljedno širom svijeta, korištenjem naprednih tehnika i sposobnosti. Takođe nudi mogućnosti za poboljšanje njihovih tehničkih i profesionalnih vještina i sposobnosti. Na primjer, sljedeće vještine postaju važnije – poboljšana analitika podataka, upravljanje projektima, kritičko razmišljanje, komunikacija, poboljšano profesionalno rasuđivanje i primjena principa računovodstva i revizije za efikasniji rad i pružanje kvalitetnijih angažmana.

Ne samo da Deloitte Bosna i Hercegovina donosi vrijednost u više oblasti, već i kako se sposobnosti i vještine unapređuju, gradimo veće samopouzdanje i postajemo sve bolji procjenitelji rizika.

Deloitte Bosna i Hercegovina je uložio značajna sredstva u razvoj strategija za upravljanje talentima i profesionalno usavršavanje i transformisao naš tehnički program edukacije u oblasti revizije u cilju izgradnje aktuelnih vještina i stručnosti na svakom nivou:

- U središtu Deloitte Bosna i Hercegovina ima jedinstven obavezan program tehničke obuke u oblasti revizije za revizore, osmišljen prema hijerarhijskim nivoima zaposlenih, koji predstavlja dinamičnu kombinaciju kurseva koje vode instruktori uživo, digitalnih sve vrijeme dostupnih kurseva i aktivnosti obučavanja u toku rada.
- Cjelokupno profesionalno osoblje koji radi na pružanju usluga klijentima imaju obavezu da pohađaju najmanje 20 sati kontinuirane edukacije svake godine i najmanje 120 sati svake tri godine kroz strukturirane, zvanične programe obuke, kao što su interni ili eksterni kursevi, seminari ili elektronsko učenje, koji pokrivaju sve oblasti modela kompetencija (tj. opšte kompetencije, tehničke kompetencije specifične za svaku poslovnu funkciju i kompetencije u oblasti specijalizacije zaposlenih).
- Cjelokupno profesionalno osoblje koje radi na pružanju usluga klijentima ima jasno definisana očekivanja u pogledu njihovih uloga, a naši Standardi za talente ističu sposobnosti koje se zahtijevaju od praktičara na svakom nivou.

Deloitte Bosna i Hercegovina ima i specifične mogućnosti za edukaciju specijalista iz drugih oblasti koji rade na revizijskim angažmanima, čime se podupire njihovo znanje i razumijevanje procesa revizije. Unaprijeđeno upravljanje projektima, što je ključna sposobnost u izvršavanju revizijskih angažmana, uvršteno je u godišnje programe stručnog usavršavanja. Cilj programa profesionalnog usavršavanja Deloittea Bosna i Hercegovina jeste da pomogne partnerima i ostalom profesionalnom osoblju da održe i poboljšaju svoje stručne kompetencije i obezbijede konzistentnost sprovođenja revizije. Kao dopunu usavršavanju na radnom mjestu, Deloitte Bosna i Hercegovina nudi formalne programe kontinuiranog stručnog usavršavanja u relevantnim tematskim oblastima koji su u skladu sa Programom edukacije u oblasti revizije Deloittea Bosna i Hercegovina.

Prvih par godina, najveći dio edukacije zaposlenih sastoji se od obaveznih kurseva na tehničke teme, uključujući tu metodologiju i postupke revizije, ali se kasnije uvećava broj opcionih kurseva i obuka s obzirom na to da potrebe pojedinaca postaju sve raznovrsnije. Pojedinačni program edukacije zahtijeva se za zaposlene od momenta kada imaju oko četiri godine radnog iskustva.

Status internih i eksternih kurseva koje zaposleni revizor završi moguće je pratiti kroz automatizovani sistem monitoringa. Kontinuirana edukacija je činilac koji se uzima u razmatranje prilikom godišnjeg ocjenjivanja zaposlenih revizora i procjene njihovih mogućnosti razvoja.

Svi ovlašteni revizori u Društvu kontinuirano održavaju i unapređuju svoje kvalifikacije kroz kombinaciju internih kurseva i edukativnih seminara koje organizuje Savez računovođa i revizora Federacije Bosne i Hercegovine.

S fokusom na razvoj, fleksibilnost i dobrobit, zapošljavamo ljude koji su među najboljima na tržištu i u poslu. Naša kultura je uključivost, saradnja, visoka učinkovitost i mogućnosti.

Deloitte je rangiran kao #1 na listi najpoželjnijih poslodavaca u Bosni i Hercegovini u sektoru računovodstva i revizije. Ovo je četvrta godina zaredom da Deloitte dobiva titulu najpoželjnijeg poslodavca u spomenutom sektoru. Ova nagrada pokazuje da društvo prepoznaje uvažavanje naših zaposlenika! Priznanje dodjeljuje firma MojPosao.ba, a ove godine nominovano je preko 500 firmi, gdje su izabrane najbolje nakon glasova preko 11.000 ispitanika.

Deloitteov univerzitet

Deloitte aktivno podstiče kolektivno znanje i vještine svog profesionalnog osoblja putem stalnih ulaganja u Deloitteove univerzitete (DU). To su najsavremeniji centri za učenje i usavršavanje u čijem je središtu kultura Deloittea a počivaju na načelima povezanosti i liderstva u veoma inkluzivnoj sredini za učenje^[2].

Zarada ovlaštenih revizora

Od cjelokupnog profesionalnog osoblja očekuje se izvršenje revizija visokog kvaliteta i to je zahtjev ugrađen u svaki dio Deloitte mreže. Kvalitet revizije dio je standarda za mjerenje postignutih rezultata na svakom nivou, na osnovu čega se mjeri ukupno postignuće profesionalnog osoblja.

Ovlašteni revizori Deloittea Bosna i Hercegovina ocjenjuju se jednom godišnje. U zavisnosti od rezultata ocjenjivanja, naknade ovlaštenim revizorima se mogu povećati ili umanjiti. Konkretno, ocjenjivanje ovlaštenih revizora uzima u obzir sljedeće faktore: kvalitet, stručnost, integritet, profesionalizam, preduzetnički duh, nezavisnost i poštovanje zakonskih propisa, standarda i internih akata.

^[2] Za više informacija o Deloitteovim univerzitetima, molimo pogledajte Deloitteov [Global Impact Report](#).

Prioritetni fokus Deloitte Bosna i Hercegovina na kvalitet revizije

Opredjeljenje Deloittea Bosna i Hercegovina za kvalitet revizije ključno je za sve što radimo, od usađivanja kulture kvaliteta i izvrsnosti u cijeloj mreži, do poslovnih i finansijskih prioriteta, te procesa, alata i tehnologija koje se primjenjuju u izvršenju revizija. Osiguravanje da kvalitet revizije ide u korak s novim ekonomskim, poslovnim i regulatornim uslovima, kao i tehnološkim napretkom, ključno je za kontinuirano jačanje uloge Deloittea Bosna i Hercegovina u zaštiti javnog interesa i podržavanju učinkovitog funkcionisanja finansijskog ekosistema. Brend Deloittea Bosna i Hercegovina definisan je visokokvalitetnim izvršenim revizijama i nepokolebljivom predanošću kontinuiranom poboljšanju.

Predanost rukovodstva i ton na vrhu

Kultura kvaliteta i izvrsnosti Deloittea Bosna i Hercegovina počinje snažnim tonom od vrha, počevši od višeg rukovodstva do čelnika u svim našim uredima i na svim revizorskim angažmanima. Fokus Deloittea Bosna i Hercegovina na kvalitet revizije evidentan je kroz direktnu uključenost rukovodilaca na svim nivoima aktivnosti i dosljednu razmjenu poruka koje jačaju važnost koja se daje kvalitetu revizije. Neumorna težnja Deloittea Bosna i Hercegovina za kvalitetom definiše ne samo ono što radimo, već i to ko smo.

Nezavisnost, objektivnost i profesionalni skepticizam

Izvršenje visokokvalitetnih revizija zahtijeva nezavisnost, objektivnost i profesionalni skepticizam. To znači kontinuirano i opipljivo fokusiranje na ključnu ulogu Deloittea Bosna i Hercegovina u zaštiti javnog interesa, uključujući stvaranje kulture kvaliteta u kojoj je ispravno postupanje od najveće važnosti. Kao ocjenjivači, Deloitte Bosna i Hercegovina dosljedno jača važnu ulogu onoga ko mora održavati način razmišljanja profesionalnog skepticizma tokom našeg rada. Ovaj pristup reviziji odražava se u mnogim aspektima politika, metoda, procedura i učenja Deloittea Bosna i Hercegovina, te je ojačan kroz kontrolu kvaliteta i mjere odgovornosti.

Pristup reviziji

Pristup Deloittea Bosna i Hercegovina visokokvalitetnoj reviziji uključuje revizijsku metodologiju, uobičajenu u cijeloj Deloitte mreži, dopunjenu revizijskim alatima koje naši profesionalci koriste za planiranje, izvođenje, nadzor, pregled, dokumentovanje, zaključivanje i komuniciranje rezultata svake revizija. Revizijski pristup Deloittea Bosna i Hercegovina je utemeljen na profesionalnim standardima.

Ova revizijska metodologija je dinamična – kontinuirano se razvija kako bi održala korak s promjenjivim zahtjevima investitora, firmi i drugih dionika. Naša metodologija prepoznaje da je napredak u dostupnosti i upravljanju velikim skupovima podataka i u statističkoj nauci relevantan za nastavak poboljšanja kvaliteta revizija Deloittea Bosna i Hercegovina.

Revizijska metodologija Deloittea Bosna i Hercegovina temelji se na riziku, fokusirajući se na stanja u finansijskim izvještajima, objavama i temeljnim tvrdnjama za koje postoji razumna mogućnost da budu materijalno pogrešne.

Procesi za podršku profesionalcima Deloittea Bosna i Hercegovina u izvršenju visokokvalitetnih revizija

Resursi koje profesionalci Deloittea Bosna i Hercegovina primjenjuju u obavljanju svojih revizija uključuju Deloitteove vlastite alate, smjernice, materijale i praktična pomagala koji se koriste u provođenju revizija, a koji su dostupni svim našim profesionalcima u Deloitte Technical Library, opsežnoj online biblioteci. Deloitte Bosna i Hercegovina redovno izdaje računovodstvene i revizijske smjernice našim profesionalcima i priopćava razvoje koji mogu utjecati na kvalitetu revizije.

Konsultacije

Razmatranja u vezi kvaliteta i upravljanja rizicima sastavni su dio revizorskog poslovanja Deloittea Bosna i Hercegovina. Zato Deloitte Bosna i Hercegovina gleda na konsultacije kao na bitan proces saradnje – proces koji pomaže u određivanju najprikladnijih odgovora na složena pitanja. Politika savjetovanja Deloittea Bosna i Hercegovina zahtijeva da se zaključci dokumentuju, razumiju i provode. Uz formalne konsultacije, kad god angažovani partneri i timovi trebaju dodatne informacije ili perspektive, potiče ih se da potraže pomoć od tima za kvalitetu revizije ili drugih u organizaciji sa specijalizovanim znanjem.

Sistem kontrole kvaliteta

Deloitte Bosna i Hercegovina vjeruje da je učinkovit sistem kontrole kvaliteta ključan za dosljedno obavljanje visokokvalitetnih revizorskih angažmana i nastavljamo sa značajnim ulaganjima u ljude, procese i tehnologije koji su u osnovi procesa kontrole kvaliteta Deloittea Bosna i Hercegovina.

Regulatori i postavljajući standarda u Bosni i Hercegovini i globalno također su usmjereni na daljnja poboljšanja u sistemima kontrole kvaliteta firmi. U decembru 2020. godine IAASB je objavio svoj novi, revidirani skup standarda za upravljanje kvalitetom, uključujući Međunarodni standard upravljanja kvalitetom 1 ("ISQM 1"). Sa datumom stupanja na snagu 15. decembra 2022. godine, ISQM 1 usredotočen je na upravljanje kvalitetom na nivou tvrtke.

Aktivnosti provedbe ISQM 1 u Deloitteu Bosna i Hercegovina su uveliko u toku, radeći s rukovodiocima diljem Deloittea Bosna i Hercegovina, kao i sa širom mrežom, kako bismo dodatno unaprijedili naš proaktivni pristup upravljanju kvalitetom obavljenih angažmana – utvrđivanje i rješavanje rizika za kvalitet revizije i kontinuirani napredak u procesima kontrole kvaliteta.

U skladu s kulturom stalnog poboljšanja i inovacija Deloittea Bosna i Hercegovina, ove aktivnosti postavljanja standarda pružaju priliku da izazovemo sami sebe – ispitujući ona područja u kojima možemo dodatno podržati i transformisati sistem kontrole kvaliteta. Kvalitet

revizije je uvijek na prvom mjestu i u središtu, a robusni procesi praćenja i mjerenja kvaliteta revizije igraju integralnu ulogu u našoj sposobnosti da se stalno poboljšavamo.

Eksterna i interna kontrola kvaliteta revizije

Praćenje i mjerenje kvaliteta revizije

Stalna usmjerenost na kvalitet revizije je od ključnog značaja za brend Deloitte. Od suštinske je važnosti da revizija Deloittea Bosna i Hercegovina bude izvršena na konzistentan i visokokvalitetan način, u kojem god dijelu svijeta da se obavlja.

Ciljevi Deloitteovog Programa praćenja i mjerenja kvaliteta revizije (AQMM) su:

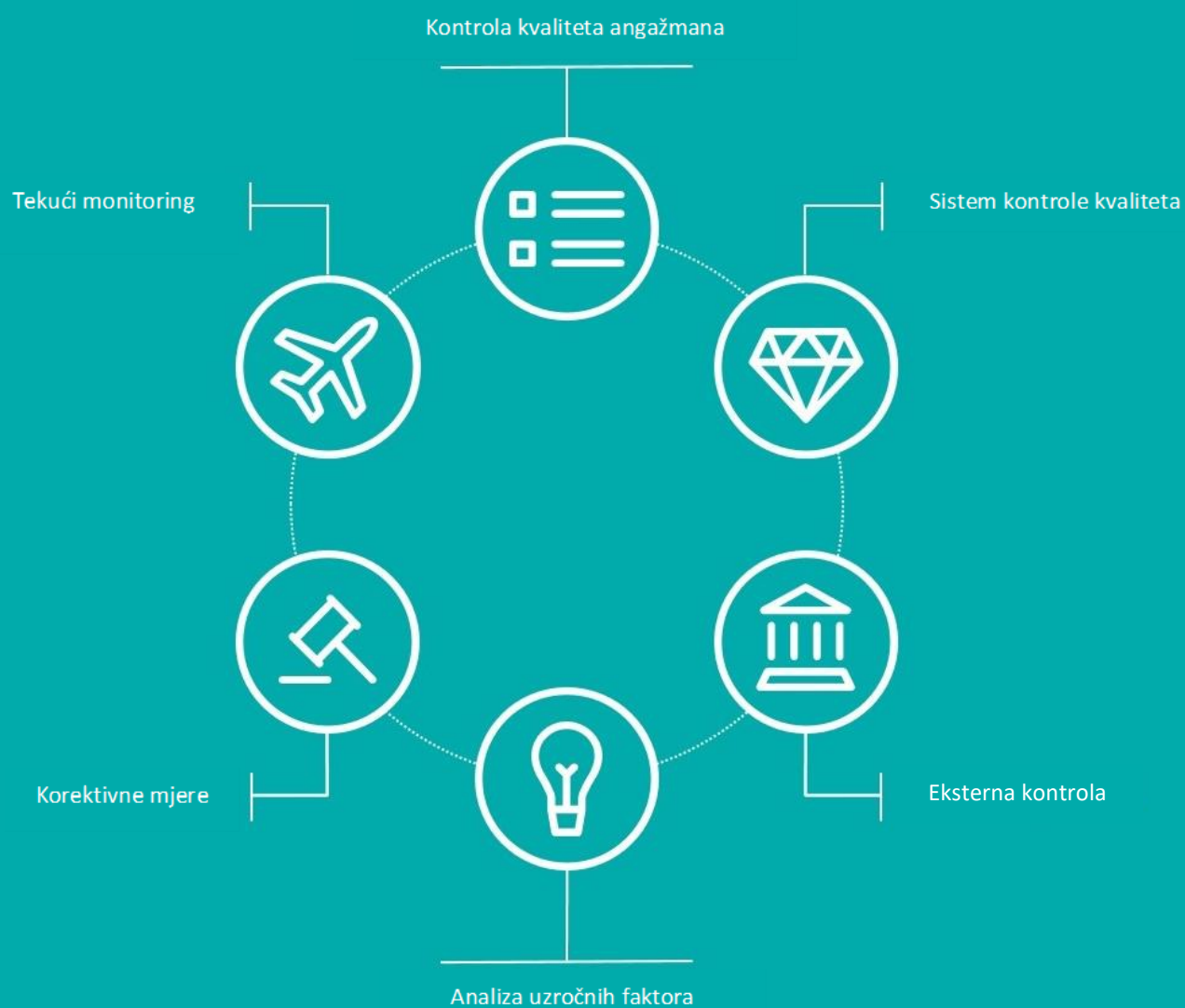
- izmjena načina praćenja i mjerenja kvaliteta revizije i rješavanja nedostataka u procesu revizije; i
- proširenje i unapređenje internog sistema kontrole kvaliteta koji primjenjuju sva društva članovi Deloitte mreže

Program praćenja i mjerenja kvaliteta revizije usmjeren je na podsticanje:

- kontinuiranog, dosljednog i sveobuhvatnog praćenja završenih i angažmana koji su u toku;
- fundamentalnog razumijevanja nedostataka i blagovremene primjene korektivnih mjera na dosljedan način od strane svih društava članova;
- veći stepen transparentnosti i dosljednosti u izvještavanju o ključnim mjerilima kvaliteta revizije

Praćenje i mjerenje kvaliteta revizije

Tekući monitoring

Kontinuirano praćenje kvaliteta revizije u Deloitteu Bosna i Hercegovina omogućava brži odgovor na probleme revizije tokom samog angažmana, omogućava identifikaciju, blagovremena rješenja i primjenu korektivnih mjera u realnom vremenu, kako slijedi:

- Upotrebom i praćenjem rada niza osnovnih Dijagnostika, omogućavanjem partnera i timova koji rade na angažmanu, kao i rukovodilaca odgovornih za kvalitet u Deloitteu Bosna i Hercegovina, da kontinuirano prate kvalitet revizije i bez odlaganja preduzimaju potrebne korake ukoliko je potrebno;
- Upotrebom programa za konkretne tematske “zdravstvene provjere” koje pomažu Deloitteu Bosna i Hercegovina i njegovim rukovodiocima odgovornim za kvalitet da procijene napredovanje angažmana i identifikuju potencijalne problematične oblasti u revizijskim angažmanima u toku njihovog odvijanja.
- Rezultati tekućeg monitoringa ocjenjuju se općenito kako bi se utvrdilo jesu li potrebna dodatna komunikacija i podrška timovima za reviziju u pogledu pridržavanja revizijske metodologije ili njenih ažuriranja.

Kontrola kvaliteta angažmana

Ključni elementi kontrole kvaliteta angažmana (interne kontrole kvaliteta poslovanja) su:

- Odabir angažmana na osnovu rizika i razmatranje svih važnijih industrijskih sektora kojima Deloitte Bosna i Hercegovina pruža usluge.
- Obavezna diskusija koja treba da omogući dosljednost nalaza i ocjena angažmana koji su predmet kontrole.
- Eksterni partneri i njihovi zamjenici koji nadgledaju postupak kontrole kvaliteta poslovanja kako bi se osigurala dosljednost.
- Identifikacija odgovarajućih resursa (u okviru Deloittea Bosna i Hercegovina ali i drugih teritorija na kojima je organizovano poslovanje Deloittea) uz posjedovanje odgovarajućeg iskustva i poznavanje industrije, uključujući i formiranje centralnih timova za kontrolu kvaliteta poslovanja.

Sistem kontrole kvaliteta (SKK)

Sistem kontrole kvaliteta obuhvata brojne elemente kao što je dokumentovanje ključnih oblasti procesa i kontrola SKK i izvršavanja postupaka testiranja operativne efektivnosti SKK, što podrazumijeva izvršavanja sveobuhvatnog programa kontrole Sistema kontrole kvaliteta. Deloitte Bosna i Hercegovina se također priprema za budućnost fokusirajući se na aktivnosti spremnosti za praćenje vezano za uvođenje ISQM1. Ove pripreme dodatno unapređuju procese kontrole kvaliteta i pristup praćenju, te kontinuirano jačaju našu kulturu stalnog poboljšanja.

U upotrebi sa drugim alatima za mjerenje, indikatori kvaliteta revizije Audit Quality Indicators (AQIs) dodatno pomažu Deloitteu Bosna i Hercegovina u izradi i praćenju primjene akcionih planova u vezi sa kvalitetom revizije i izvještavanju o napretku na svom putu održavanja i podizanja kvaliteta revizije. Navedeni pokazatelji su sastavni dio kontinuiranih aktivnosti praćenja i mjerenja kvaliteta revizije (AQMM).

Takođe, pravilan vremenski raspored i slijed aktivnosti revizije, uključujući blagovremene preglede obavljenog posla i rješavanje identifikovanih spornih pitanja su u tijesnoj vezi sa visokim kvalitetom revizije. Ključne tačke kvaliteta revizije Audit Quality Milestones imaju za cilj da obezbijede dosljednost angažovanih timova u upravljanju projektima revizije, vremenskom planiranju završetka posla i neophodnoj fokusiranosti na odabir članova tima za angažman, i u smislu dovoljnog broja i u smislu stručnog znanja i vještina angažovanih ljudskih resursa.

Analiza kauzalnosti i korekcije

Stalno poboljšanje je od suštinske važnosti za kulturu kvaliteta i izvrsnosti Deloittea Bosna i Hercegovina. Razumijevanje zašto dolazi do nedostataka tokom revizije je od presudnog značaja za osmišljavanje djelotvornih aktivnosti za korekciju nalaza. Ove mjere se preduzimaju kada se identifikuju nedostaci tokom samog izvršavanja angažmana. Korekcija na nivou angažmana je imperativna za stalno poboljšanje kvaliteta revizije i izbjegavanje ponavljanja nalaza. Stoga je Deloitte Bosna i Hercegovina izradio Plan kvaliteta revizije i njime predvidio djelotvornu primjenu i praćenje ključnih prioriteta kvaliteta revizije.

Eksterne kontrole poslovanja

Pored toga što Deloitte Bosna i Hercegovina prati kvalitet revizije, naše poslovanje je predmet eksterne kontrole od strane Ministarstva finansija Federacije Bosne i Hercegovine i Ministarstva finansija Republike Srpske. Deloitte Bosna i Hercegovina još uvijek nije bio predmetom nadzora od strane Ministarstva finansija Federacije Bosne i Hercegovine i Ministarstva finansija Republike Srpske.

Izjava o efektivnosti funkcionisanja internog Sistema kontrole kvaliteta

Deloitte Bosna i Hercegovina potvrđuje da smo se uvjerili da su naše interne kontrole i sistemi kontrole kvaliteta čvrsti, da efektivno funkcionišu, i omogućuju nam da pravovremeno identifikujemo oblasti za eventualna poboljšanja. Mi stalno težimo usavršavanju svih aspekata našeg poslovanja i nalaze kontrole kvaliteta poslovanja, drugih internih kontrola i pregleda i eksternih kontrola kvaliteta poslovanja izvršenih od strane regulatora da poboljšamo i unaprijedimo naš sistem kontrole kvaliteta.

Nezavisnost, etika, i dodatne objave

Nezavisnost Deloittea Bosna i Hercegovina

Uspostavlja **politike i procedure nezavisnosti** na osnovu Etičkog kodeksa za profesionalne računovođe izdatog od strane Odbora za Međunarodne etičke standarde za računovođe i predmet je sveobuhvatnih pregleda kontrole kvaliteta nezavisnosti svake tri godine, kao i godišnjih pregleda manjeg obima koje se obavljaju između navedenih trogodišnjih kontrola i detaljnih pregleda po potrebi.

Obavlja **kontinuirano praćenje** aktivnosti koje omogućuje stalno unapređivanje globalnih politika, kontrole kvaliteta, alata i aktivnosti koje su podrška poslovanju.

Koristi **sisteme** za pružanje profesionalcima informacija o subjektima koji podržavaju usklađenost sa zahtjevima za ličnu i profesionalnu nezavisnost, uključujući finansijske interese i obim odobrenja usluga.

Podstiče **svijest o nezavisnosti** putem periodične korespondencije, obaveštenja i podsjetnika, i kroz izradu uputstava i smjernica, materijala za edukaciju i priručnika.

Nezavisnost Deloitte Bosna i Hercegovina

Deloitte Bosna i Hercegovina primjenjuje politike i procedure osmišljene na način da adresiraju usklađenost sa primjenjivijim profesionalnim standardima o nezavisnosti. Ove politike i procedure utemeljene su na Deloitteovoj politici o nezavisnosti, ali su po potrebi proširene kako bi odražavale lokalne standarde ili politike ukoliko su one restriktivnije od Deloitteovih politika. Rukovodstvo Deloittea Bosna i Hercegovina naglašava značaj usklađenosti sa politikama i procedurama nezavisnosti i povezanim standardima kontrole kvaliteta,

kreiranjem odgovarajuće atmosfere i kulture i ugradnjom nezavisnosti i njene važnosti u profesionalne vrijednosti i kulturu Deloitte Bosna i Hercegovina. Usvojene su strategije i procedure za saopštavanje značaja nezavisnosti partnerima, ostalom profesionalnom osoblju i administrativnom osoblju, kojima se naglašava odgovornost svakog pojedinca za razumijevanje i ispunjavanje zahtjeva u vezi sa nezavisnosti. Direktor za nezavisnost odgovoran je za nadzor nad pitanjima nezavisnosti unutar firme članice, uključujući dizajn, implementaciju, rad, praćenje i održavanje sistema kontrole kvaliteta koji se odnosi na nezavisnost.

Ključni elementi sistema kontrole kvaliteta primijenjeni od strane Deloittea Bosna i Hercegovina u skladu sa globalnim politikama o nezavisnosti obuhvataju sljedeće:

- Prihvatanje i praćenje angažmana
- Praćenje dužine saradnje partnera i profesionalnog osoblja sa klijentima
- Analize i praćenje poslovnih odnosa
- Upotrebu alata za usklađenost poslovnih procesa sa zahtjevima o nezavisnosti, uključujući Deloitteov sistem pretrage pravnih lica i usklađenosti (DESC), aplikaciju za Nadzor nad zahtjevima za usluge (SRM), i Globalni sistem za monitoring nezavisnosti (GIMS)
- Program inspekcije i testiranja, godišnje i po potrebi potvrde o nezavisnosti i procedure konsultacija za praćenje usklađenosti pojedinaca sa zahtjevima nezavisnosti
- Procesi konsultacija uključujući identifikaciju pojedinaca koje treba kontaktirati u vezi s pitanjima nezavisnosti
- Procedure za identifikaciju i analizu neispunjavanja zahtjeva o nezavisnosti i primjenu odgovarajućih disciplinskih mjera i postupaka;
- Obuke i komunikacija u vezi sa nezavisnošću.
- Interna kontrola usklađenosti sa politikama i zahtjevima o nezavisnosti, je sprovedena tokom godine, o čemu je izdat izvještaj dana 15. decembra 2020. godine

DESC

Sistem pretrage pravnih lica i usklađenosti

Globalna baza podataka za pretraživanje, koja sadrži informacije o konkretnim pravnim licima od značaja za utvrđivanje ličnih i profesionalnih ograničenja nezavisnosti

SRM

Nadzor zahtjeva za uslugama

Aplikacija integrisana s DESC-om koja pruža standardni tok poslovnog procesa za podnošenje i pregled zahtjeva za prethodno odobrenje za pružanje usluga klijentima

GIMS

Globalni sistem za monitoring nezavisnosti

Aplikacija koja sadrži podatke o finansijskim odnosima prema relevantnim pokazateljima usklađenosti sa zahtjevima o nezavisnosti revizora

Politika rotacije ključnih revizorskih partnera i profesionalnog osoblja

Deloitte Bosna i Hercegovina ima usvojene politike i procedure koje zahtijevaju rotaciju ključnih revizorskih partnera i profesionalnog osoblja – članova revizorskog tima, kao i rotaciju društva za reviziju. Rotacija je obavezna u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine i Zakonom o računovodstvu i reviziji u Republici Srpskoj. Pravila za rotaciju se razlikuju za subjekte od javnog interesa ("PIE") i za ostale subjekte koji nisu od javnog interesa („non-PIE“) kako su definisani u Zakonu o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine i Zakonu o računovodstvu i reviziji u Republici Srpskoj, te za subjekte koje je Deloitte Bosna i Hercegovina definisao kao subjekt od javnog interesa ("drugi PIE"). Pravila za rotaciju su kako slijedi:

- PIE subjekti u FBiH: Deloitte Bosna i Hercegovina revidira PIE subjekte u FBiH najviše sedam godina uzastopno, uz dodatne tri godine pod uslovom da se izvrši rotacija odgovorne osobe na poziciji ključnog partnera revizije. Te osobe neće ponovno učestvovati u zakonskoj reviziji revidiranog PIE subjekta prije nego što prođu četiri godine nakon prestanka takve usluge.
- Non-PIE subjekti u FBiH: Deloitte Bosna i Hercegovina revidira non-PIE subjekte u FBiH najviše sedam godina uzastopno, uz dodatne tri godine pod uslovom da se izvrši rotacija odgovorne osobe na poziciji ključnog partnera revizije. Te osobe neće ponovno učestvovati u zakonskoj reviziji revidiranog PIE subjekta prije nego što prođe jedna godina nakon prestanka takve usluge.
- PIE i non-PIE subjekti u RS: Deloitte Bosna i Hercegovina revidira i PIE i non-PIE subjekte u RS najviše sedam godina uzastopno, uz dodatne tri godine pod uslovom da se izvrši rotacija odgovorne osobe na poziciji ključnog partnera revizije. Te osobe neće ponovno učestvovati u zakonskoj reviziji revidiranog PIE subjekta prije nego što prođu dvije godine nakon prestanka takve usluge.
- U slučaju drugih PIE subjekata, pojedinci odgovorni za provođenje zakonske revizije ne bi trebali služiti drugim PIE subjektima više od sedam uzastopnih godina na poziciji ključnog revizorskog partnera. Neće ponovno učestvovati u zakonskoj reviziji revidiranog drugog PIE subjekta prije nego što prođu dvije godine nakon prestanka takve usluge.

Tokom perioda hlađenja od četiri ili dvije godine, ključni revizijski partner ne bi trebao učestvovati u reviziji subjekta revizije, obavljati pregled kontrole kvalitete angažmana, konsultovati se s angažiranim timom ili revidiranim subjektom u vezi s tehničkim ili industrijskim određena pitanja, transakcije ili događaje ili na drugi način izravno utječu na ishod zakonske revizije.

Dok je prvenstvena odgovornost pojedinaca koji djeluju kao ključni revizorski partneri da obezbijede poštivanje zahtjeva o rotaciji, Deloitte Bosna i Hercegovina primjenjuje proces praćenja koji, između ostalog, podrazumijeva analizu klijentovih portfolija i praćenje pojedinaca koji se u različitim ulogama dodjeljuju angažmanima statutarne revizije uz razmatranje njihovih kompetencija, sposobnosti, obima radnih zadataka i dostupnosti revizorima angažovanim u statutarim revizijama kako bi im se omogućilo da na odgovarajući način ispunjavaju svoje odgovornosti kao ključni revizorski partneri.

Etika

Od svih zaposlenih u Deloitteu očekuje se ponašanje u skladu sa visokim etičkim standardima i integritetom, kako je definisano u Kodeksu ponašanja Deloittea Bosna i Hercegovina („Kodeks“), i koji definiše posvećenost svih zaposlenika Deloitte Bosna i Hercegovina etičkim standardima, i istovremeno objašnjava odgovornosti svakog pojedinca prema klijentima, saradnicima i društvu u cjelini.

Pored Kodeksa ponašanja, drugi ključni elementi etičkog programa Deloittea Bosna i Hercegovina obuhvataju program edukacija i komunikacija i uspostavljene kanale izvještavanja koje podupiru definisani protokoli za upravljanje incidentima. U cilju kontinuiranog unapređenja obavljaju se redovne analize programa i prikupljaju povratne informacije od našeg osoblja putem godišnje ankete o etičkim pitanjima.

Deloitte Bosna i Hercegovina ima uspostavljene politike i procedure koje se oslanjaju na globalne politike a osmišljene su tako da pruže razumno uvjeravanje da profesionalno osoblje ispunjava relevantne etičke zahtjeve.

Etički zahtjevi za reviziju i srodne usluge izražavanja uvjerenja koje pruža Deloitte Bosna i Hercegovina u skladu su s nacionalnim profesionalnim zahtjevima, koji su usklađeni sa zahtjevima i smjernicama navedenim u Međunarodnom etičkom kodeksu za profesionalne računovođe izdanom od strane Odbora za međunarodne etičke standarde za računovođe, tijela za postavljanje standarda Međunarodne federacije računovođa (IFAC). Kada su nacionalni profesionalni zahtjevi restriktivniji od politika i procedura Deloittea u Bosni i Hercegovini, Deloitte Bosna i Hercegovina slijedi primjenjive nacionalne zahtjeve.

Deloitte Bosna i Hercegovina jača svoju predanost etici i integritetu putem komunikacijskih alata, programa učenja, procesa usklađenosti i sistema mjerenja. Osim toga, Deloitte Bosna i Hercegovina zahtijeva od svih partnera, drugih stručnjaka i osoblja za podršku da svake godine potvrde da su pročitali i razumjeli Kodeks ponašanja Deloittea Bosna i Hercegovina i razumiju da je njihova odgovornost da ga se pridržavaju.

Deloitte-ova etika

Deloitte je predan vođenju poslovanja s poštenjem, prepoznatljivom kvalitetom i visokim standardima profesionalnog ponašanja.

Deloitteovi principi poslovnog ponašanja ocrtavaju Deloitteove etičke obaveze i očekivanja, dajući snažne, principijelne temelje. Temelji etičkog programa mreže sastoje se od sljedećih elemenata:

Oblikovanje budućnosti revizorske struke

Deloitte Bosna i Hercegovina proaktivno sarađuje s nizom dionika – uključujući kreatore politika, regulatore, investitore, direktore kompanija, predsjednike odbora za reviziju i tijela industrije – kako bi se osiguralo da se revizija i korporativno upravljanje i režim izvještavanja nastavljaju razvijati kako bi zadovoljili potrebe društva i služili svojoj svrsi u promicanju pouzdanosti i povjerenja u tržišta kapitala. Svi ovi dionici imaju ključnu ulogu u pružanju podrške pružanju relevantnih informacija od javnog interesa. Težnja ka uvođenju inovacija u reviziju odražava opredijeljenost Deloittea Bosna i Hercegovina da unaprijedi reviziju danas, kao i da uspostavi dugoročnu viziju za budućnost revizije.

Prilozi

Prilog A | Finansijske informacije

Društvo je u 2021. godini ostvarilo ukupan prihod od **6.325.617 KM**, čija se struktura po vrstama pruženih usluga daje u sljedećoj tabeli:

Prihodi	KM
Prihod od revizije	2.929.785
Prihod od drugih usluga koje nisu povezane sa revizijom	3.271.427
Ostali prihodi	124.405
Ukupno	6.325.617

Prilog B | Subjekti od javnog interesa

Objava u skladu sa članom 82. stav 1. točka f. Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene Novine FBiH“, broj 15/21)

Subjekti od javnog interesa kojima je „Deloitte“ Društvo sa ograničenom odgovornošću za reviziju, računovodstvo i finansijski konsalting d.o.o. Sarajevo izvršilo zakonsku reviziju finansijskih izvještaja u toku poslovne godine 2021. godine:

Naziv	Datum izveštavanja/završetak poslovne godine
Addiko Bank d.d. Sarajevo	31.12.2020.
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BIH	31.12.2020.
ASA Finance d.d. Sarajevo	31.12.2020.
ASA Osiguranje d.d.	31.12.2020.
BH Telecom d.d. Sarajevo	31.12.2020.
Bosna Re d.d. Sarajevo	31.12.2020.
DUF Blago d.o.o. Sarajevo	31.12.2020.
Fabrika cementa Lukavac d.d. Lukavac	31.12.2020.
KLAS d.d. Sarajevo	31.12.2020.
MKF MI-BOSPO Tuzla	31.12.2020.
MKF Partner Tuzla	31.12.2020.
MKF Sunrise Sarajevo	31.12.2020.
MLIN I PEKARA d.d. Ljubače – Tuzla	31.12.2020.
Napredak d.d. Tešanj	31.12.2020.
NLB Banka d.d. Sarajevo	31.12.2020.
OIF Raiffeisen Balance	31.12.2020.
OIF Raiffeisen Cash	31.12.2020.
OIF Raiffeisen Euro Bond	31.12.2020.
Raiffeisen Invest d.d. DUF	31.12.2020.
Pobjeda-Rudet d.d. Goražde	31.12.2020.
Saniteks d.d. Velika Kladuša	31.12.2020.
Siporex d.d. Tuzla	31.12.2020.

Naziv	Datum izveštavanja/završetak poslovne godine
Solana d.d. Tuzla	31.12.2020.
SPRIND d.d. Rajlovac-Sarajevo	31.12.2020.
Standard Furniture Factory d.d. Sarajevo	31.12.2020.
Svjetlostkomerc d.d.	31.12.2020.
Triglav Osiguranje d.d. Sarajevo	31.12.2020.
UniCredit Bank d.d. Mostar	31.12.2020.
Vemal Tešanj d.d.	31.12.2020.
Vispak prehrambena industrija Visoko d.d	31.12.2020.
ZIM d.d. Zenica	31.12.2020.
Ziraat Bank BH d.d. Sarajevo	31.12.2020.
Željezara Ilijaš d.d. Ilijaš	31.12.2020.

Objava u skladu sa članom 45. stav 2. točka 6. Zakona o računovodstvu i reviziji Republike Srpske („Sl. glasnik RS“, broj 94/15 i 78/20)

Subjekti od javnog interesa sa kojima je „Deloitte“ Društvo sa ograničenom odgovornošću za reviziju, računovodstvo i finansijski konsalting d.o.o. Sarajevo – Podružnica Banja Luka izvršilo zakonsku reviziju finansijskih izvještaja u toku poslovne godine 2021. godine:

Naziv	Datum izveštavanja/završetak poslovne godine
Addiko Bank a.d. Banja Luka	31.12.2020.
Banjalučka berza a.d. Banja Luka	31.12.2020.
Banjalučka pivara a.d. Banja Luka	31.12.2020.
Mira a.d. Prijedor	31.12.2020.
Nestro Petrol a.d. Banja Luka	31.12.2020.
Nova banka a.d. Banja Luka	31.12.2020.
Rafinerija nafte a.d. Brod	31.12.2020.
Rafinerija ulja Modriča a.d. Modriča	31.12.2020.
Triglav osiguranje a.d. Banja Luka	31.12.2020.
UniCredit Bank a.d. Banja Luka	31.12.2020.

Prilog C | Izjave

Prema zakonskim zahtjevima u Bosni i Hercegovini, Uprava Deloitte Bosna i Hercegovina, pod punom moralnom, materijalnom i krivičnom odgovornošću, izjavljuje sljedeće:

1. Sistem internih kontrola Deloittea Bosna i Hercegovina je funkcionisao djelotvorno tokom 2021. godine.
2. Naši postupci nezavisnosti su provedeni uspješno, te je interna kontrola poštivanja nezavisnosti unutar našeg društva provedena tokom 2021. godine.
3. Ovlašteni revizori zaposleni u našem društvu ispunjavaju obaveze za kontinuirano usavršavanje koje zahtijevaju lokalni propisi.

Sarajevo 29. april 2022. godine

Sabina Softić, direktor

Deloitte se odnosi na Deloitte Touche Tohmatsu Limited, skraćeno DTTL, i mrežu njegovih članova i s njima povezanih subjekata (zajednički „organizacija Deloitte“). DTTL („Deloitte Global“) i svaki njegov član i njegovi povezani subjekti su pravno odvojeni i samostalni subjekti, koji se ne mogu međusobno obavezivati na određene radnje u odnosu na treće strane. DTTL i svi njegovi povezani subjekti odgovorni su isključivo za vlastita, a ne međusobna, djela i propuste. Usluge klijentima ne pruža DTTL. Detaljan opis DTTL-a i njegovih članova možete pronaći na adresi www.deloitte.com/ba/o-nama.

Deloitte je vodeći globalni pružatelj usluga revizije i savjetovanja, finansijskog savjetovanja, savjetovanja u području upravljanja rizicima te poreznih i povezanih usluga. Naša globalno povezana mreža članova i povezanih subjekata u preko 150 zemalja i teritorija (zajednički „organizacija Deloitte“) pruža svoje usluge četirima od pet poslovnih subjekata uvrštenih u popis 500 vodećih društava prema izboru časopisa "Fortune" (Fortune Global 500®). Saznajte više o načinu na koji oko 312 000 Deloitteovih stručnjaka daje svoj bitan doprinos na linku www.deloitte.com.

U Bosni i Hercegovini usluge pružaju Deloitte d.o.o. Sarajevo i Deloitte Advisory Services d.o.o., Sarajevo sa svojim podružnicama Deloitte d.o.o. Sarajevo – Podružnica Banja Luka i Deloitte Advisory Services d.o.o., Sarajevo – Podružnica Banja Luka pod zajedničkim nazivom „Deloitte Bosna i Hercegovina“, subjekti povezani pod krovnim društvom Deloitte Central Europe Holdings Limited. Deloitte Bosna i Hercegovina je među vodećim pružaocima profesionalnih usluga u zemlji, koje obuhvataju usluge revizije i savjetovanja, poslovnog savjetovanja, finansijskog savjetovanja, savjetovanja u području upravljanja rizicima te porezne i povezane usluge koje pruža više od 90 domaćih i specijaliziranih inostranih stručnjaka.